

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויגש, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון רנב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ואף עברו עריכה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

325 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

718.473.3924

דוא"ל: oh@chasidus.net

נדפס באדיבות

The Print House

538 Johnson ave. Brooklyn, NY 11237

718.628.6700

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור הכרחו של רש"י לפרש "בן הכנענית" – "שנבעלה לכנעני", דבכל התולדות המנויים לפנ"ז לא הוזכרו בכתוב אמותיהם, ורק אצל שאול גילה הכתוב שהי' בן הכנענית, כדי ליחסו ליעקב גם דרך דינה שכבר הוזכרה לעיל.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה שיחה א לפרשתנו)

יינה של תורה

תורה מלשון הוראה / מוסר ההשכל הנלמד מבכית יוסף ובנימין על ב' חורבנות.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 148 ואילך)

קב חומטין / טעם הדין ד"המגביה ידו על חבירו כו' ה"ז רשע" בדרך הפנימיות.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לא עמ' 5 ואילך)

חידושי סוגיות

קיסר ופלגי קיסר – ביאור דברי הגמ' בנוגע למלך המשיח "כגון קיסר ופלגי קיסר", יחדש ב' גדרים בגדר פעולתו של מלך המשיח, ועפ"ז יבאר כמה קושיות ודיוקים בסוגי' שם.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לה ע' 206 ואילך)

תורת חיים

עצות והדרכות בעבודת הבורא מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

הוספה – דרכי התסידות

ביאורים ופתגמים בענין "הוכח תוכיח את עמיתך" – דצריך להיות מתוך אהבה ובלא "ציפורניים", ואפילו לאלו הנראים כמינים ואפיקורסים כו'.

(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

שאול בן הכנענית

ביאור הכרחו של רש"י לפרש "בן הכנענית" – "שנבעלה לכנעני", דבכל התולדות המנויים לפנ"ז לא הוזכרו בכתוב אמותיהם, ורק אצל שאול גילה הכתוב שה' בן הכנענית, כדי ליחסו ליעקב גם דרך דינה שכבר הוזכרה לעיל

א. "ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול בן הכנענית" (פרשתנו מו, י). ובפירוש רש"י העתיק התיבות "בן הכנענית", ומפרש: "בן דינה שנבעלה לכנעני" [ומוסיף לפרש פרטי המאורע: "כשהרגו את שכם לא היתה דינה רוצה לצאת עד שנשבע לה שמעון שישאנה", וביאור עומק כוונתו בהוספה זו נתבאר במדור זה בש"פ ויגש תשס"ח, עיי"ש בארוכה].

וכבר הקשו במפרשי רש"י, מהיכן למד רש"י להוציא את תיבת "הכנענית" מפשוטה?

ב. והנה, בפרשה קודמת (וישב לו, לה) הביא רש"י מחלוקת כללית – מי היו נשותיהם של השבטים, בני יעקב. לפי רבי יהודה "אחיות תאומות נולדו עם כל שבט ושבט ונשאום", ואילו לפי רבי נחמיה כלותיו של יעקב "כנעניות היו".

ובא' האופנים שבמפרשי רש"י כאן ביארו (ראה גור אריה ונחלת יעקב), שדברי רש"י בפרשתנו הם אליבא דרבי נחמיה, שכלותיו של יעקב כנעניות היו – ובמילא הוקשה

לרש"י למה הדגיש הכתוב דוקא באשת שמעון שהיתה כנענית? הרי כל נשי השבטים היו כנעניות! ומכח קושיא זו למד להוציא אשה זו מן הכלל, ולפרש שהכוונה לדינה "שנבעלה לכנעני".

אך כד דייקת שפיר, ביאור זה אינו מסתבר (בדרך הפשט); ואדרבה:

איך אפשר לומר שבכל אלו שהיו בני כנעניות ממש – לא הוזכרה לשון "כנענית", ודוקא כאשר מדובר על בתו של יעקב – יכנה הכתוב את בנה בשם "בן הכנענית", רק משום ש"נבעלה לכנעני"? ! ואיפכא מסתברא!

ולכן נ"ל, שדברי רש"י הם רק אליבא דרבי יהודה (וכדלקמן), ולא אליבא דרבי נחמיה; כי לפי רבי נחמיה יתפרש לשון "כנענית" כפשוטו, שאכן אמו של שאול – אשת שמעון – היתה כנענית ממש. והטעם שדוקא אצלה הדגיש הכתוב "כנענית", אף ש(לשיטת ר"ג הרי) גם שאר כלותיו של יעקב היו כנעניות, ומה מיוחד באשת שמעון זו? – יש לומר:

הנה שם "כנען" קאי באופן כללי על כל שבעת האומות שהיו בארץ ישראל, אף שרק אומה אחת היא שנקראת בשם "כנעני". [וכמו בעניננו: לפי פירוש רש"י דינה נקראת בשם "כנענית" על שם "שנבעלה לכנעני", למרות שבעצם שכם היה "חוי" – וישלח לה, ב]. וכפי שמבאר רש"י (בא יג, ה): "כולן בכלל כנעני הם, ואחת ממשפחת כנען היתה שלא נקרא לה שם אלא כנעני".

ולפי זה: שאר נשי השבטים היו מששת האומות שבכלל "כנען", אבל לא מהאומה "כנעני" גופא;

ואילו אשתו זו של שמעון – אם שאול – היתה מיוחדת בכך שהיא היתה "כנענית" לגמרי, מאותה אומה פרטית שהיא העיקר בכנען, ומפאת חשיבותה בארץ כנען היה אפילו בנה נקרא על שמה "בן הכנענית".

ג. ונחזור לעניננו:

כיון שדברי רש"י כאן אינם מתאימים עם שיטת ר"ג (כנ"ל), צריך לומר שהם אליבא דרבי יהודה.

והטעם שהוציא רש"י תיבת "הכנענית" מפשוטה – ביארו המפרשים (רא"ם. גור אריה. ועוד), כי כיון ש(לשיטת ר"י) השבטים בני יעקב נשאו (בדרך כלל) את אחיותיהן, כי נמנעו מלקחת נשים כנעניות (לאחר שאברהם הזהיר את יצחק בנו מפניהם, וכן יצחק הזהיר את יעקב מפניהם), הרי שבעניננו קשה: איך יתכן ששמעון ילך וישא כנענית לאשה?

וע"ז מתרץ רש"י, שלא היתה זו כנענית ממש, אלא זו דינה (ורק שנבעלה לכנעני).

אולם לכאורה, אין ביאור זה מספיק, כי:

לקראת שבת

ז

אם כדי לתרץ את תיבת "הכנענית" בלבד – היה יכול רש"י לפרש בפשטות, ש"כנענית" פירושו "תגריית"; וכמו שפירש כבר עה"פ (וישב לה, ב) "וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבוא אליה", ש"כנעני" פירושו "תגרא"!

[וראה במפרשים שם, שלרש"י הוקשה (אליבא דר"י) כיצד נשא יהודה – בן יעקב – בת כנען לאשה, ולכן הוצרך לפרש תיבת "כנעני" במשמעות של סוחר; ואם כן, גם בענינו – אשת שמעון בן יעקב – היה לו לפרש כן].

והדרא קושיא לדוכתא: מהו ההכרח של רש"י, ב"פשוטו של מקרא", לחדש חידוש גדול זה – ש"הכנענית" קאי על דינה?!

ד. והביאור בזה (וראה עד"ז במהרש"ל ובאר היטב על רש"י):

הנה בתחילת פירושו מעתיק רש"י מהכתוב (לא רק את תיבת "הכנענית", אלא) גם את תיבת "בן" – "בן הכנענית". כי אכן, מה שהוקשה לרש"י הוא (לא תיבת "הכנענית" לבד, שאפשר לפרשה "תגריית", כנ"ל, אלא) – לשם מה בכלל מזכיר הכתוב ששאל היה "בן הכנענית"?

הרי כאשר פרשתינו מונה את כל בני השבטים, וגם בבני שמעון עצמם – מוזכר רק שם האב, ולא שם האם. למה איפוא בשאל מזכיר הכתוב גם את שם אמו, ואינו מסתפק בשם אביו (שמעון)?

על כך מיישב רש"י, ש"בן הכנענית" פירושו "בן דינה" – ולכן מזכיר הכתוב בשאל גם את שם אמו, כדי להודיע שהוא מיוחס ליעקב גם דרך אמו דינה.

[ואף שגם שאר בני השבטים היו (אליבא דר"י) מיוחסים ליעקב גם דרך אמם, שהרי השבטים נשאו את אחיותיהם לנשים – לא הוצרך הכתוב להדגיש זאת כיון שזה שווה בכלם, ושאי שאל שנולד מדינה שהוזכרה במפורש בכתוב כבר כמה פעמים. ובזה מדויק גם לשון "הכנענית" – בה"א הידיעה, כי ידועה היא וכו'. ודו"ק].

ברכת יעקב לנילוס

ויברך יעקב את פרעה
ברכו שיעלה נילוס לרגליו
(מז, י. רש"י)

לכאורה הדבר תמוה ביותר, איך בירך יעקב את פרעה בנוגע לנילוס, והרי "פרעה והמצריים היו עובדים ליאור" (תנחומא וארא פי"ג), ואיך בירך את פרעה בקשר לע"ז?

יש לומר, שהיא הנותנת, דהרי הטעם שהנילוס הי' הע"ז של מצרים, הוא דמכיון ש"אין ארץ מצרים שותה מי גשמים, אלא נילוס עולה ומשקה" (רש"י פרשתנו שם), חשבו המצריים שהנילוס הוא המביא להם פרנסתם.

אך כשברך יעקב "שיעלה נילוס לרגליו", וברכתו נתקיימה, ראו שאין הנילוס עולה מכח עצמו, ורק מכח הבורא ית"ש הוא זה שעולה, ונמצא, שע"י ברכת יעקב נחלשה הע"ז של מצרים.

(ע"פ לקו"ש ח"ו עמ' 31)

הרמז בגריסין של פול

ולאביו שלח .. מטוב מצרים
מדרש אגדה – גריסין של פול
(מה, כג. רש"י)

יש לבאר ע"ד הרמז הטעם שמכל טוב מצרים שלח יוסף ליעקב דווקא גריסין של פול:

יוסף ידע שכשיגיעו השבטים ליעקב ויגידו לו שיוסף עדיין חי, יוכרחו להגיד ליעקב שמכרו אותו, ויצטער יעקב ע"ז, ורצה יוסף למעט צערו של אביו.

ולכן שלח אליו גריסין של פול, כי גריסין של פול "הם פולים שבורים לחלקים" (גור-ארי' כאן), ובזה רמז לו שכמו שפולים אף דשבורים הם הנה דווקא מאכל זה הי' חשוב ביותר במצרים, כמו"כ דווקא עי"ז שמכרו השבטים את יוסף יצאה טובה "למחאי" שלחני אלוקים לפניהם" (פרשתנו מה, ה), ולכן אל יצטער ע"ז שמכרו השבטים את יוסף.

(ע"פ לקו"ש ח"י עמ' 151 ואי"ך)

יינה של תורה

תורה מלשון הוראה

מוסר ההשכל הנלמד מבכיית יוסף ובנימין על ב' חורבנות

וַיִּפֹּל עַל צְנֹאֲרֵי בְנֵי־מִן אַחִיו וַיִּבְכֶּה וּבְנֵי־מִן כָּבְהָ עַל צְנֹאֲרָיו:

(פרשתנו ביה, יד)

ויפול על צנארי בנימין אחיו ויבך. על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב: ובנימין בכה על צנארו. על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב:

(רש"י)

לכאורה הדברים תמוהים: מה לו ליוסף לבכות על חורבן בית המקדש שבחלקו של בנימין – בשעה שמשכן שילה שבחלקו הוא עומד ליחרב, וכן בנימין מדוע בכה על חורבן שילה ולא על חורבן בית המקדש שבחלקו?!

ומה גם אשר "אדם קרוב אצל עצמו", ואפילו אודות מצות אהבת ישראל עם כל גודלה ומעלתה, ה"ז רק "כמוך" בכ"ף הדמיון – כיון שאהבת האדם אל עצמו גבוהה יותר, ו"חייך קודמין" (נדרים פ, ב) ?

ביאור הדברים:

לקראת שבת

י

כוחה של בכיה גדול הוא להקל ולהסיר מעל הבוכה את הקושי והסבל המעיק לו, להבכיה גורמת שיריוח לו. אך אמנם אין בכח הבכיה לתקן ולפעול משהו במציאות הקושי.

ולכן, כאשר יהודי רואה ש"בית המקדש" שבחלק חבירו חרב, ויודע שאין לאל ידו לפעול בזאת, ואין הדבר תלוי אלא בעבודת חבירו – הרי החובה המוטלת עליו כפולה היא: ראשית להוכיח את חבירו בדרכי נועם ולעוררו לעשות פעולה; ושנית, להתפלל ולעורר רחמים עליו.

אך כאשר הוא עושה כל אשר ביכולתו, ועדיין בית המקדש של חבירו עומד בחורבנו רח"ל, נוגע הענין בנפשו והוא פורץ בבכי...

כל זאת כשמדובר בבית המקדש של הזולת, אך כשמדובר בבית המקדש שלו – לא עת לבכות העת הזו, עליו להשתדל בכל כוחו לתקן ולבנות מחדש את בית המקדש שלו, ע"י שיעבוד את בוראו ביתר שאת ויביא גאולה פרטית לנפשו.

ואדרבה: לפעמים הבכיה רק מחלישה את עבודת בנין המקדש שלו – באומרו בליבו שכבר יצא ידי חובתו בבכיה.

וזהו המוסר השכל שאנו למדים מבכיית יוסף על צוארי בנימין ובנימין על צוארי יוסף – אשר על החורבן של חבירו יש להצטער בכל מהותו ועד שיביא לבכיה, אך על החורבן הפרטי, בזאת יש לפעול ולעסוק בכל הכוח ולהביא את בנינו.

ביאור גדר "ערבות" בדרך הפנימיות

א"ר הונא: מניין לערב דמשתעבד? דבתיב: (בראשית מג, ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו:

(בבא בתרא קעג, ב)

דין ערבות ממונית נגזר מהא ד"כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, א), דעריכות רוחנית זו גורמת לערבות ממונית ג"כ (עיי' במקורי הדברים בלקו"ש ח"ל עמ' 217 ואילך שמבאר ענין זה בארוכה).

וב"ערבות" ואחדות ישראל זו ישנם כמה דרגות זו למעלה מזו, וכדוגמת האחדות שבין איברי האדם (שהרי "כל ישראל קומה אחת שלמה" (לקוטי תורה לבעל התניא, ריש פרשת ניצבים)):

א. אדם שלם ובריא הוא אדם עם רמ"ח איברים ושס"ה גידים, לכן, גם הראש "מעורב" ברגליים – מכיון שאדם בלי רגליים הוא "בעל מום" וחסר בכל מצויאותו, כולל ראשו.

ועד"ז בישראל: כלל ישראל כולל את כל הסוגים שבבנ"י, ואם חסר ח"ו סוג אחד מבני ישראל, ה"ז חסרון בכלל ישראל. יוצא שגם הגדול שבישראל זקוק ומאוחד עם הקטן שבקטנים – שבלעדו כל ישראל חסרים רח"ל.

ב. למעלה מזה: אברי האדם משלימים ומסייעים זה לזה. דלפעמים אדם החש בראשו צריך שיקיזו דם מרגליו ובכך יתרפא – להורות שאין שלימות לראש בלא הרגל. ובאופן כללי יותר: הרגליים מעמידים את הראש ומוליכים אותו למקומות שבעצמו לא היה יכול להגיע לשם. ונמצא שכל אבר הוא גם בבחינת "ראש" לשאר האיברים, שמשפיע להם את מעלתו המיוחדת שלו.

ועד"ז בישראל: בכל איש ישראל ישנה מעלה גדולה שאין בזולתו, ואת מעלה זו הוא משפיע לכל בית ישראל, ולכן כל ישראל חסרים ממש כשחסר אדם פרטי מכלל ישראל (ובענין זה ראה בלקו"ת שם).

ג. אמנם שני עניינים אלו באחדות ישראל (ובהמשל מאברי גוף האדם) – עדיין אינם אחדות אמיתית, שכן עדיין לכל "אבר" יש את הענין הפרטי שלו, ומזה מגיע שכל שאר האיברים זקוקים לטובתם ולהנאתם לבוא למעלתו וייחודו של אבר פרטי זה.

לקראת שבת

דהיינו: דוקא זאת אשר ישנם רמ"ח אברים מחולקים זה מזה – יוצר את השלימות של האדם השלם.

אך בעומק יותר – אין זה שאדם מורכב מרמ"ח אברים, אלא להיפך, שמהותו הוא היותו אדם, – ומכיון שהוא אדם יש לו רמ"ח אברים. וכאשר כל אבר מרגיש, שאין לו תפקיד ומעלה פרטית, אלא רק שהוא "אדם" ובמילא ה"ה עושה את תפקידו הפרטי, זו היא ההתאחדות הכי אמיתית, כאשר באמת אין שום הבדל והפרש בין האברים.

וכיוצא בזה באחדות ישראל: כאשר יהודי מרגיש, שאין לו מעלה פרטית ע"ג זולתו, ושואין הוא זקוק לזולתו כדי לבוא למעלה עליונה – אלא שהוא יהודי והוא חלק מכלל ישראל. ומצד נקודת היהדות ("דאס פינטעלע איד") באמת אין שום הבדל והפרש בינו לבין זולתו וה"ה מעורב ומאוחד עמו בתכלית!

והנה, ערבותו של יהודה על בנימין היתה ב"קשר חזק להיות מנודה בשני עולמות" (רש"י בראשית מד, לב) היתה ערבות עמוקה וחזקה ביותר, הבאה מכח הדרגה השלישית הנזכרת – שכל ישראל הם אחד ממש.

ולכן היתה ערבות זו אצל יהודה דוקא, בהיות אשר יהודה היה מלך – ואחד מענייניו של המלך הוא שהוא כולל את כל ישראל והם נעשים על ידו למציאות אחת: "המלך כציבור, שהציבור וכל ישראל תלויין בו" (ל' הרשב"א שו"ת ח"א סקמ"ח) ומכח המלך אין התחלקות בעם ישראל, וכל מציאותם היא רק מציאות המלך.

מטעם זה אומר רב הונא שדין שיעבוד הערב נלמד מערבותו של יהודה (ואף שבגמרא שם נדחו דבריו, מ"מ מצינו בכ"מ (רש"י גטין ג, א ד"ה כיון; יד רמ"ה כאן ועוד. וכן הביא הב"י בטור חו"מ ר"ס קכט. ביאור הדברים בדרך הנגלה ראה בלקו"ש ח"ל שיחה א' לפ' ויגש (הובא לעיל במדור "עיונים וביאורים קצרים")) שדין ערבות נלמד מיהודה, כאשר ערבותו היתה מכח הדרגה הגבוהה של אחדות ישראל, שדוקא מכוחה אפשר שהאחדות דישראל תשפיע גם על דיני ממונות שלהם, שגם בענין זה יראה בגלוי כיצד "כל ישראל ערבים זב"ז" (וראה צפנח פענח סנהדרין מג, ב: "הגדר דערבות משום שכל ישראל הוה כמו מין יחיד, מין פרטי, נקודה" ושם אשר "הנשיא מצרף לעשות גדר ציבור").

אין לעשות חשבונות כשמדובר על חינוך

וא"ל יחר אפך בעבדך
מכאן אתה למד שדבר אליו קשות
(מד, יח. רש"י)

יש לעיין מדוע התחיל יהודה מיד לדבר קשות, הרי הי' יכול להתחיל ב"רכות", ואם לא יפעלו דבריו אז לדבר קשות?

אך הטעם מובן בפשטות, כי אם הי' מדובר על ענין חיצוני שאינו נוגע כ"כ, אז יש מקום לעבוד עם חשבונות ובדרכים המקובלים בשכל, אך כשמדובר בדבר הנוגע בנפשות ממש, "ונפשו קשורה בנפשו" (פרשתנו מד, ל), אין עושים חשבונות ומתחילים מיד לעבוד עם כל התוקף. וכמאמר העולם "אז עס טוט וויי – שרייט מען!", שכשכואב צועקים, אף אם לא ישנה מאומה בצעקתו.

ו"מכאן אתה למד" גם בנוגע אלינו, שכשמדובר בחינוך הילדים, להציל אותם מסכנות רוחניות, צריכים להתחיל מיד לעבוד בכל התוקף ועם כל הכוחות, ולעסוק במס"נ להציל את נפשו של הילד, ובלי חשבונות ושיקולים שכליים.

(עי"פ לקו"ש הי"כ עמ' 212 ואילך)

לא לפחד מהגלות

א"ל תירא מרדה מצרימה
לפי שהי' מיצר על שנוזקק לצאת לחוצה
לארץ
(מו, ג. רש"י)

לכאורה תמוה, דבאם הי' יעקב מיצר ומצטער על זה שנוזקק לצאת לחו"ל, מדוע אמר לו הקב"ה "אל תירא" ולא "אל תצטער" וכיו"ב?

וי"ל ע"ד הרמז, דבזה אמר לו הקב"ה, שרגש של צער על זה שנוזקק לצאת מא"י רגש טוב הוא, ואין לו להסירו מלבו, אלא רק את הרגש דיראה ופחד עליו להסיר מלבו.

כלומר: מחד גיסא, אדם שאינו נמצא בארץ ישראל צריך להרגיש כ"בנים שגלו מעל שלחן אביהם" (ברכות ג, סע"א), ולחוש בלבו כאב וצער על הימצאו בגלות, אך מאידך, אסור לו להתפעל ולהרגיש "יראה ופחד" מהמניעות והעיכובים על עבודת השי"ת כשנמצאים בגלות, כי בוודאי נתנו לו מלמעלה כל הכוחות הדרושים להתגבר עליהם.

ואדרבה: דווקא "לפי שהי' מיצר" על הגלות, הרי הוא מגיע ל"אל תירא", כי דווקא ע"י שמצטער על זה שהוא בגלות, ומשתוקק תמיד לשוב לא"י, הנה השתוקקות זו גופא מרימה ומגביהה את האדם למעלה מהגלות, ובמילא אין לו יראה ופחד מהמניעות והעיכובים שבגלות.

(עי"פ לקו"ש הי"ל עמ' 229 ואילך)

חידושי סוגיות

קיסר ופלגי קיסר

ביאור דברי הגמ' בנוגע למלך המשיח "כגון קיסר ופלגי קיסר", יחדש ב' גדרים בגדר פעולתו של מלך המשיח, ועפ"ז יבאר כמה קושיות ודיוקים בסוגי' שם

א.

בהפטרת פרשתנו (יחזקאל לו, כד-כה): "ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם... וישבו על הארץ גו' עד עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם".

ויש לעיין בטעם השינויים בין שני הכתובים: (א) "מלך" או "נשיא", (ב) "עליהם" או "להם", (ג) "ועבדי דוד" או "ודוד עבדי". (ד) בכתוב השני מוסיף "לעולם" [ואף שבפשטות הטעם כי בא בהמשך לתחילת הכתוב "וישבו גו' עד עולם", מ"מ מובן, שחידוש זה (שיהי' נשיא לעולם) שייך להתואר "נשיא" דוקא, שלכן לא נקט כאן תואר "מלך" (ככתוב הקודם) אלא "נשיא"].

ב.

ויובן זה בהקדים ביאור דברי הגמ' (סנהדרין צח, סע"ב): "אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר [שעתיד למלוך עליהם. רש"י] שנאמר (ירמ' ל, ט) ועבדו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, הקים (ראה חדא"ג מהרש"א שם) לא נאמר אלא

אקים¹. א"ל רב פפא לאביי והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם, (ומשני) כגון קיסר ופלגי קיסר". ובפרש"י: "כגון קיסר ופלגי קיסר – מלך ושני לו, כן דוד החדש מלך כדכתיב ודוד מלכם אשר אקים, ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך".

וצ"ע: א) מהי כוונת רב ש"עתידי הקב"ה להמליך להם דוד אחר" – שמלך המשיח נקרא "דוד" (ואינו דוד המלך) או שמלך המשיח נק' "דוד" (דוד מלכא משיחא) רק להיותו מזרע דוד?

ב) מהי קושיית ר"פ "והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם", הרי בפשטות "דוד" כאן לא קאי על דוד המלך² כ"א על מלך המשיח (כפי שפירשו במפרשים עה"פ (ראה אברבנאל, רד"ק בפי' הא' ומצו"ד יחזקאל שם. רד"ק ירמי' שם בפי' הב')), שנקרא ג"כ "דוד" (להיותו מזרע דוד), והוא "דוד אחר" שעתידי הקב"ה להמליך על ישראל³?

ג) בדברי רש"י "ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך", והרי מפורש בכתוב שלפנ"ז (כנ"ל) "ועבדי דוד מלך עליהם", הרי שגם דוד נקרא "מלך" (גם) לעתיד לבוא⁴ ונבפשטות, בשני הכתובים מדובר אודות אדם ("דוד") אחד (וראה באר שבע לסנהדרין שם).

ד) למה יצטרך מלך המשיח ל"שני לו", משנה למלך (פלגא קיסר), שלא מצינו כן (כתוב) אצל מלכי בית דוד⁵?

גואל ראשון הוא גואל אחרון" (ראה שמו"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א. ש' הפסוקים פ' ויחי) – אף דמשה לוי ומשיח משבט יהודה – שהכוונה בזה שנשמת משה תתלבש בגואל אחרון (אוה"ח ויחי מט, יא). – וראה לקמן ס"ג והערה 10.

3) ובנצח ישראל להמהר"ל (ספ"מ) פי' קושיית ר"פ, דממ"ש "ודוד עבדי נשיא" משמע ש"לא יהי' המשיח מלך רק נשיא בלבד, וכיון דיליף מן ואת דוד מלכם א"כ יהי' מלך". אבל להעיר, שסתירה זו (אם יהי' נשיא או מלך) אפשר להקשות, לכאורה, בכתובים דיחזקאל עצמם.

4) כן הקשה בהגהות הרש"ש לסנהדרין שם. [אבל מה שהקשה למה לא הקשה ר"פ מהכתוב "ועבדי דוד מלך עליהם", י"ל, כי בל' הכתוב "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" מודגש וברור יותר דקאי במלך המשיח (משא"כ הלשון "עבדי דוד מלך עליהם", שענין זה הי' גם בעבר).]

5) מלכד אחז (דהיי"ב כח, ז) – ש"לא עשה הישר בעיני ה' כדויד אביו" (שם, א).

1) וכבר הקשה בבאר שבע לסנהדרין שם, מהי הראי' מלשון "אקים" שהוא "דוד אחר". ואכ"מ. 2) ולכאורה עכצ"ל שאין דוד המלך בעצמו מלך המשיח שיהי' "נשיא להם לעולם", שהרי תחילת פעולת מלך המשיח תהי' קודם הגאולה, כמבואר ברמב"ם (הל' מלכים פי"א ה"ד), ובודאי קודם תחיית המתים (גם דצדיקים הקמים מיד, כמחז"ל (יומא ה, ב) משה ואהרן עמנו).

אבל ראה ירושלמי ברכות (פ"ב ה"ד) ואיכ"ר (פ"א, נא) דמלכא משיחא "אין מי חייא הוא דוד שמי", אין מי דמכייא הוא דוד שמי" (אם מן החיים הוא יהי' שמו דוד, ואם מן המתים הוא יהי' דוד בעצמו. פני משה). ובפיוט אומץ ישעך (דהושענא רבא) "קול צמח כו' הוא דוד בעצמו". – וביפה ענף לאיכ"ר שם פי' דקאי להדיעה שביאת המשיח אחרי תחה"מ. ע"ש. וראה רד"ק יחזקאל (ועד"ז בירמי') שם "או רמו לתחיית המתים".

ויש לומר הכוונה בזה שנשמת דוד המלך תתלבש במלך המשיח, ע"ד הענין ד"משה הוא

לקראת שבת

[ולכאורה לא מצינו בהלכה ענין של "משנה למלך". ולהעיר שבכהן גדול ישנו סגן כהן גדול (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ד הט"ז), אבל לא מצינו כזאת במלך⁶. מובן שיתכן שהמלך ימנה "שני לו", אבל לא מצינו בהלכה שיהי' תוקף מיוחד למשנה למלך יתר על שאר שרי המלך⁷].

גם יש לדייק בלשון הש"ס "כגון קיסר ופלגי קיסר": אמאי נקט ל' "קיסר" שהוא שם מלכי רומי⁸ – ולא אמר (בלשון הקודש, וכלישנא דקרא⁹) "מלך ומשנה למלך" (ל' הערוך (ערך קסר) בפ"י גמ' זו)?

ג.

ואולי י"ל שאין כוונת חז"ל כפשוטו, שיהיו אז שני אנשים נפרדים שינהיגו את ישראל, דגם לפי דברי הגמרא מ"ש "ודוד עבדי נשיא להם" קאי על מלך המשיח (ולא דוד המלך), כי גם משיח נקרא בשם "דוד" (כנ"ל), אלא שבמלך המשיח עצמו יהיו שני גדרים, "קיסר ופלגי קיסר" (כדלקמן בארוכה).

ופירוש דברי הגמ' "עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר כו' והכתיב ודוד עבדי נשיא להם" הוא: במלך המשיח יהי' חידוש עיקרי לגבי מלכי בית דוד (ואפילו לגבי דוד המלך עצמו), ולכן נקרא "דוד אחר", כי בענין זה אינו דומה לדוד הראשון (ראה עד"ז חידושי אגדות מהר"ל סנהדרין שם).

וע"ז מקשה הגמ' "והכתיב ודוד עבדי נשיא להם", הרי שגם לעת"ל דומה מלך המשיח לדוד הראשון (ולכן נקרא ע"ש דוד המלך)? וע"ז מתרץ "כגון קיסר ופלגי קיסר", דבמלך המשיח תהיינה שתי המעלות, ד"קיסר ופלגי קיסר": מצד החידוש שבמלכות דוד המלך המשיח לגבי דוד נקרא "קיסר" (והוא "דוד אחר"), ומצד מעלתו בתור "מלך מבית דוד" נקרא "פלגי קיסר".

ויש לומר, שזהו החילוק בין שני הכתובים "ועבדי דוד מלך עליהם" . . . ודוד עבדי נשיא להם", דשני התוארים "מלך" ו"נשיא", הם שני הענינים ד"קיסר ופלגי קיסר" (וכ"כ בפ"י מהר"ז לאיכ"ר שם. צפע"נ עה"ת ויחי מט, ט) שיהיו במלך המשיח. וזהו שנאמר "ודוד עבדי נשיא

7 בראב"ד הל' מלכים ספ"א, דאפ"ל ע"פ תורה מלך מבית דוד ביהוד עם מלך כשור ממלכי ישראל באופן ד"קיסר ופלגי קיסר", אבל לא פ"י מהו גדרו של "פלגי קיסר" בהלכה.

8 תוס' ע"ז י, ב (נעתק לקמן בפנים ס"ה). רש"י ברכות נו, רע"א. – וראה (ע"ד הקבלה) תורת לוי יצחק ע' רטו.

9 גם לשון "משנה למלך" (ראה הנסמן לעיל הערה 5, 6).

אבל להעיר מבקשת היונתן מדוד (ש"א כג, יז) "ואנכי אהי' לך למשנה" (ובאברבנאל שם, "כמו שהי' בימי שאול אביר"). ואכ"מ.

6 ברמב"ם שם שסגן כה"ג הוא "כמו המשנה למלך". אבל לכאורה כוונתו רק ע"ד הענין דמשנה למלך שמצינו בכלל [ע"ד יוסף שהי' משנה למלך (ראה מקץ מא, מג), וכן מרדכי (מג"א בסופה)], ולא מפני שע"פ הלכה צ"ל משנה למלך.

להם לעולם", דאע"פ שגדלה מעלת המלך על מעלת הנשיא (כהחילוק בין קיסר ופלגי קיסר), מ"מ אין הנשיאות בטלה לגבי מעלת המלכות, ואדרבה, דוקא גבי "נשיא" נאמר "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" (כדלקמן סעיף ה).

ובזה יש לבאר השינוי בין שני הכתובים – "ועבדי דוד" או "ודוד עבדי": בפסוק הא' המדובר במעלת המלך המשיח בתור "קיסר" (מלך), שבזה אינו מתייחס לדוד הראשון [ורק שנקרא בשמו "דוד", "דוד אחר"], אומר הכתוב "ועבדי דוד", שבלשון זו ההדגשה הרי היא על "עבדי" (אלא שה"עבד" נקרא בשם "דוד"), והיינו לפי שמעלה זו באה בו (לא מפני שהוא "דוד", אלא) להיותו "עבדי"; משא"כ מעלת מלך המשיח בתור "נשיא" מתייחסת לדוד המלך¹⁰, ולכן נאמר "ודוד עבדי נשיא להם".

ועפ"ז יש ליישב מ"ש רש"י "ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך", אע"פ שמפורש "ועבדי דוד מלך עליהם – שהרי שני ענינים ד"קיסר ופלגי קיסר" (מלך ונשיא) יהיו באותו אדם, מלך המשיח; אלא שהפסוק הא' קאי במעלת המשיח בתור "קיסר", "מלך" (ובזה אינו מתייחס לדוד המלך כנ"ל), והכתוב "ודוד עבדי נשיא להם" קאי במעלתו בתור "פלגי קיסר", "כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך".

ד.

הסברת הענין:

בהגדרת תפקידו ופעולתו של מלך המשיח מבאר הרמב"ם שני ענינים:

א) "יכוף כל ישראל" לילך בדרך התורה והמצוה, "ילחם מלחמות ה'", יבנה בית המקדש ויקבץ נדחי ישראל ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' (הל' מלכים ספ"א) [וכן אחר "שתתישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל יתייחסו כולם על פיו ברוח הקודש שתנוח עליו" (שם פ"ב ה"ג)] – וזהו ענינו של מלך ישראל בכלל, וכמ"ש הרמב"ם (שם ספ"ד) שכל מלך "תהי' מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה' שאין ממליכין מלך תחלה אלא לעשות משפט ומלחמות".

ב) "אותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהי' יתר משלמה ונביא גדול כו' ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה' ויבואו כל הגוים לשומעו כו'", ועל ידו "תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר (ישעי' יא, ט) כי מלאה הארץ דעה את ה'" (הל' תשובה פ"ט ה"ב), שמדבריו אלה מובן, דזה ש"באותו הזמן כו' יהי' עסק כל העולם . . לדעת את ה' בלבד . . יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו' מלאה הארץ

(10) ובפרט ע"פ הנ"ל (הערה 2) שנשמת דוד המלך תתלבש במלך המשיח.

לקראת שבת

דעה את ה' כמים לים מכסים" (ל' הרמב"ם הל' מלכים ספ"ב), כל זה יהי' על ידי מלך המשיח, שהוא "ילמד כל העם"¹¹.

יש לומר, שעל שם ענין זה ייקרא משיח בשם "נשיא", ע"ד שמצינו בלשון חכמים, שראש הסנהדרין "הוא שקורין אותו החכמים נשיא בכל מקום והוא העומד תחת משה רבינו"¹², ועד"ז יש לומר, שזה שמשיח נקרא "נשיא" הוא לפי שהוא "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'"¹³.

ועפ"ז יש לבאר השינוי בלשון הכתוב, "מלך עליהם" ו"נשיא להם": הנהגת המלוכה היא בדרך רוממות מהעם, שהמלך צ"ל מרומם ונבדל מן העם, וזהו "מלך עליהם", שהוא ממעל להם; משא"כ השפעת הנשיא, ללמד את העם ולהורות להם דרך ה', היא בדרך קירוב אליהם, שמשדל שהעם יבין ויקלוט את דבריו, ולכן עם היות שמצד גדלותו נקרא "נשיא" (מלשון התנשאות), הרי תיאור יחסו אל העם הוא "נשיא" להם, כי השפעתו בתור נשיא היא באופן של קירוב.

[ולכן מעלת הנשיא נק' (בגמ') "פלגי קיסר", כיון שאין השפעת הנשיא באופן של רוממות כמלך (קיסר)].

ה.

והנה יש חילוק עיקרי בין שני ענינים הנ"ל:

פעולתו של מלך המשיח בענין הא', הנהגת המלוכה שלו, היא בדרך חידוש, שלא ע"פ טבע. כי על ידו יהי' חידוש עיקרי בכל העולם כולו, וכמבואר בארוכה ברמב"ם שם (הל' מלכים ספ"א) ש"יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", ש"יחזרו כולם לדת האמת

(סוכה שם) בין הרועים^א, וזהו ע"ד ענין ה"נשיא"^ב וראה הקדמת הרמב"ם לס' היד (ובכס"מ שם). פיה"מ אבות פ"ד מ"ג.

11) ראה גם לקו"ת צו יז, א"ב. שער האמונה פנ"ו ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג מאמרי אדה"ז – נביאים ע' ד). ועוד.

12) ל' הרמב"ם הל' סנהדרין פ"א ה"ג. – וראה בארוכה בכ"ז לקו"ש חי"ט ע' 166 ואילך. וראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 192 ואילך (והערה 55 שם).

13) ויש לומר, שזהו גם כפל הלשון "ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם" – ראה תו"א מקץ (לג, ד) בהפרש בין ז' רועים וח' נסיכי אדם (סוכה נב, ב), דרועים "היא המשכה בבחי' פנימית". ראשי אלפי ישראל המלמדים אותם תורה" (משא"כ נסיכי אדם היא המשכה בבחי' מקיף, ע"ש). ועפ"ז מובן מה שנשיאות מלך המשיח מתייחסת לדוד המלך (כנ"ל ס"ג), כי דוד נמנה

א) וצ"ע, שהרי לכאורה עיקר ענינו של דוד הוא המלכות. ואולי י"ל ע"פ המבואר בסהמ"צ להצ"צ שם פ"ב, דבדוד האירה גם "החכמה שבמדת המלכות" (משא"כ "בכל המלכים שאחריו"). כמו הרועה מנהל עדרו כו". ע"ש באורך.

ב) ואף שמשיח לא נמנה בסוכה שם בין הרועים (אלא בין הנסיכים) – ראה תו"א שם (לד, ריש ע"ב) ד"במשיח יש ב' הבחי' (וראה סהמ"צ להצ"צ שם פ"ג (וכן מאמרי אדה"ז שם) שמשיח יהי' רב ומלך). ומה שנימנה בגמ' שם רק בין הנסיכים, י"ל לפי שזהו העיקר בו. ודוחק.

לקראת שבת

יט

ולא יגזלו ולא ישחיתו" (רפי"ב), עד ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו' ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה'" (ספ"ב). כלומר, אע"פ שפסק הרמב"ם (רפי"ב) שלא "יבטל דבר ממנהגו של עולם" ולא "יהי' שם חידוש במעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג", מ"מ, זהו שלא יתבטלו חוקי טבע הבריאה, אבל מובן שזה שכל העולם כולו יעבוד את ה' ביחד ולא תהיינה מלחמות כו' ועסקם יהי' לדעת את ה' בלבד, ה"ז חידוש בהנהגת העולם, שלא מצינו כזאת מעולם¹⁴.

משא"כ השפעתו בתור נשיא, זה שמשיח "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'", אף שנכלל בזה גם "דברים הסתומים כו'"¹⁵ (כנ"ל), מ"מ אין זה חידוש ממש, כי בתורה אי אפשר להיות חידוש (אמיתי), כפסק הרמב"ם (הל' יסודי התורה רפ"ט. וכ"ה גם בהל' מלכים ספ"א (בהלכות משיח) בדפוסים שלא שלטה בהן בקורת) שתורה הזאת "אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת"¹⁶.

ויש לומר, שדבר זה נרמז בלשון הגמרא "קיסר ופלגי קיסר":

מבואר בתוס' (ע"ז י, ב) בשורש שם "קיסר" שהוא על שם מלך רומי אחד "שמתה אמו בלדתה ונבקעת בטנה ומצאוהו חי". ונקרא קיסר בלשון רומי והוא לשון כרות בעברי' [היינו לידה באופן ד"יוצא דופן"] ועל שמו נקראו כל המלכים שלאחריו קיסר".

וזוהו הרמז בכך שמשיח נקרא בשם "קיסר" – מלך שנולד באופן של "יוצא דופן", שלא כפי הטבע שהטביע הקב"ה סדר של לידה (דרך הרחם) 17 – להורות, שמלכותו של מלך המשיח (פעולתו בעולם¹⁸) תהי' באופן של חידוש, שלא כפי טבע העולם, "יוצא דופן" למעליותא (משא"כ זה שמשיח הוא "נשיא", אין בו חידוש (כ"כ), ומצד זה הוא רק בגדר "פלגי קיסר"¹⁹).

אבל, אע"פ שעיקר החידוש של מלך המשיח הוא בענין המלכות, מ"מ, יש עילוי בענין הנשיאות על ענין המלכות.

עוד פעם (המשך תרס"ו ריש ע' כג. ועוד), והוא רק גילויי ההעלם. ולהעיר, שגם בזה מדייק "מאתי תצא", ואינה פעולתו של מלך המשיח (אף שיהי' על ידו – ראה יל"ש ישעי' רמז תכט). ואכ"מ.

17 גם ע"פ תורה, שלכן יוצא דופן אינו בכור (בכורות מז, ב), ועוד.

18 וי"ל שזהו הטעם שנקט ל' רומי דוקא, כי עיקר הפעולה באופן של חידוש ("יוצא דופן" למעליותא), הוא בנוגע לאוה"ע.

19 נוסף על פשטות הענין, שדרגת הרוממות דנשיא אינה כרוממות המלך (כנ"ל סוס"ד).

14 ובפרט ע"פ משנת ב"מ"א (לקו"ש חכ"ז ע' 198 ואילך) שגם להרמב"ם תהיינה ב' תקופות בימיהו"מ, ומ"ש עולם כמנהגו נוהג הוא רק בנוגע לתקופה הא'. וראה סה"ש תנש"א ח"א ("הדרן על הרמב"ם", ע' 107 ואילך), דמ"ש הרמב"ם בסוף הל' מלכים "ובאותו הזמן כו'" קאי בתקופה זו כשיהי' שינוי במנהגו של עולם. ע"ש.

15 וראה קה"ר (פ"א, ח) "תורה... בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח". – וראה הערה 16.

16 ואף ש"תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה כו'" (ויק"ר פ"ג, ג), הרי ידוע שכ"ז נכלל בתורה כשניתנה בפעם הראשונה, כי מ"ת לא יהי'

לקראת שבת

ובפשטות: הצורך בענין המלוכה הוא (כנ"ל מרמב"ם) כדי "להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה'", ומזה מובן, דלאחרי שמיח "יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", "ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד", הרי אין צורך (כ"כ) בפעולת משיח בתור מלך²⁰, ועיקר תפקידו של מלך המשיח יהי' ללמד את העם ולהורותם דרך ה'.

וזהו גם הטעם שדוקא אצל ענין הנשיאות נאמר "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", כי עיקר ענין הנצחיות של מלכות משיח אינו בפעולת הנהגת המלכות שלו, אלא בהשפעתו בתור נשיא (ראה גם צפע"נ הנ"ל הערה 10), שהוא "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'"²¹.

מהר"ל סנהדרין שם (משא"כ בנצח ישראל ספ"מ כ' כפרש"י).

ומובן ע"פ המבואר בפנים המעלה שב"נשיא להם לעולם" על "מלך עליהם" – ד"נשיא" היא השפעת התורה, היינו בענינים הפנימיים [וראה נצח ישראל שם, דמשיח (קיסר) "יהי' מנהיג בדברים האלקיים לגמרי"], ו"מלך" – הפעולה בעולם, בענינים חיצוניים. ואכ"מ.

---

20) וכשאלה בשהמ"צ להצ"צ שם פ"ג (מאמרי אדה"ז שם ע' ב). וע"ש ע"ד החסידות שענין המלוכה של משיח אז אינה הנהגת המלכות כפשוטה, אלא המשכה בבחי' מקיף. ע"ש.

21) ולהעיר מפי' הערוך (ערך קסר), דוד בן ישי הוא המלך (קיסר), ו"דוד אחר שני לו" (וראה באר שבע לסנהדרין שם). ועפ"ז, מ"ש "ודוד עבדי נשיא גו" היינו ענין ד"קיסר". וכן פי' בחדא"ג

תורת היים

עצות והדרכות בעבודת הכורא מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע

נצחון היצר

קל יותר לנצח המלחמה בתחילתה

במענה על מכתבו מי"א אייר, בו כותב אשר מתקשה בהבנת לימוד הנגלה ולדעתו זהו מפני שמגיד השיעור לא התרגל להסביר בלשון הקדש, והנה ידוע פסק רז"ל, לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל תאמין.

ולדעתי גם בנוגע אליו כן הוא, כי כשיש הרצון לאיש הישראלי ללמוד תורה, ובפרט אם הלימוד הוא ביראת שמים, הרי היצר הרע מתקומם נגד זה בתחבולות שונות ומשונות, ומובן אשר משתדל להסביר להאדם שאין הענינים תלויים בו כלל אלא בזולתו, ובמילא אי אפשר לעשות דבר בזה, כיון שהוא מצדו כבר עשה המוטל עליו, ואם ח"ו פיתוי זה מתקבל הרי זה עלול להביא היזק גדול לא רק בלימוד התורה אלא גם בקיום המצות ואפי' מצות מעשיות כי כנ"ל בא היצר ומוכיח בראיות שונות ומשונות, איך שגם בהנוגע לקיום המצות המצב הוא כנ"ל, וכמו שבכל מלחמה, הרי קל יותר לנצח בתחילתה מאשר לאחרי זה שכבר נתחזק השונא. וכלשון הזוהר הקדוש (ח"ג דפ"ב ב') על הפסוק מפני שיבה תקום שמזדקן בו היצר הרע ולכן עצת התורה מפני שיבה תקום, הרי גם בנידון דידיה כן הוא, היינו שבהקדם היותר אפשרי עליו לבטל טענות יצר הרע הנ"ל ולבטשו, כמבואר הדרכים בזה בספר תניא קדישא בפירוש מאמר רז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, ואז יצליח הן בלימוד התורה והן בקיום המצות וביראת שמים שהיא היא אוצרו.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תרכ"ב)

התמסרות לתורה כנגד הפרעות היצר

במענה על מכתבו מ"ט סיון, בו כותב אודות העלמות והסתרים השונים שישנם אצלו ומפרטם לסעיפים. הנה כל הסעיפים שחושב – מקור אחד להם, והוא הסתת הצד דלעומת זה, שמפריע את האדם בכל הדרכים, למנוע את האדם מעבודתו את בוראו, וכיון שהסיבה אחת היא, הרי יש לתקן על ידי שינוי עיקרי אחד, והוא – המסירה והנתינה ללימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, מבלי כל תירוצים. וכשיחליט באמת אליבא דנפשי' לעשות כזה, ויכיר את האמת שזה נוגע לכל מעמדו ומצבו בחיים, ולא רק בענינים הרוחניים אלא גם בחיים הגשמיים, הרי רואים הצלחת השי"ת. וכבר ידוע הפס"ד שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך. אלא שכדי להרבות בסייעתא דשמיא, צריך לשמור שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע (בחומש תהלים ותניא) הידועים. ולהוסיף בצדקה עם הזולת, היינו לקרבו לתורת השם ולעבודתו, שצדקה גם ברוחניות – תרומם גוי, וכמבואר בתורה אור לרבנו הזקן בתחלתו.

המורם מהנ"ל, ילמוד בשקידה במסירה ונתינה בנגלה דתורה ובתורת החסידות, יוסיף ואומץ בעבודת התפלה ובקיום המצות בהידור, ולהשפיע על הזולת לקרבם לאילנא דחיי, שאז יקום היעוד – לאט לאט אגרשנו. ויוכל לבשר טוב בכל הענינים שנגע במכתבו.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תשנו)

ה' מביט עליו ונותן כוחות

ומה שכותב שקשה לו להגביר את כח המחשבה דבור ומעשה שלו כמצוה עלינו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם ושואל אנה לפנות ואנה לברוח – הנה אין צריך לברוח, כי כלשון התניא קדישא פרק מא: ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו, ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי, אשר זהו גופא הוא נתינת כח לעמוד במלחמת היצר ולנצחה, וגם התבוננות קלה בזה מספיקה, וכדי להגדיל את הסייעתא דשמיא בזה צריך להיות חקוקים במוחו ובזכרונו איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא והדרוש בלקוטי תורה סוף פ' קדושים ד"ה והדרת פני זקן, וזהו נוסף על מה שצריך להיות אצלו בכיסו – כמוכן במקומות שמותר זה – תניא, ומזמן לזמן בשעות הפנויות ילמוד בו איזה שורות, ואם יעשה ככל הנ"ל אליבא דנפשי' ויזכיר לעצמו הציווי התמידי דשוויתי ה' לנגדי תמיד, הרי לאט לאט יגרש הרע ויגביר האור בהד' אמות שלו.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תשעא)

כל התפתחות מלווה בקשיים בתחילתה

אקוה אשר מתחזק הוא בדרכו בחיים שעל פי התורה תורת חיים וכפי שנתבארה בתורת החסידות הנקרא עץ חיים, וכמו שבחיים הגשמים הננו רואים שכל לידה צמיחה

לקראת שבת

כג

וגידול קשורים בחבלים וקישויים ובהסרת העלמות והסתרים, הנה תקותי חזקה שגם עלייתו במסילה העולה בית אל לא יפחידוהו הקישויים אשר בדרכו ויצליח בזה בהצלחה מופלגה ובודאי מזמן לזמן תתחזק אצלו ההתקשרות לדרכו זה אשר באמת הוא דרך כל איש ישראלי, אלא שלא כולם זוכים למצוא אותה כי לא כל אחד זוכה שפנימית נפשו ולבו תתגלה בכל יפי' והדרה ותשפיע על חיי היום יומי.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתד)

אמתלאות היצר – אמת לא

ואם לדעתי ישמע הרי תומ"י יחזור להישיבה ויתמסר ללימוד תורת הנגלה וחסידות ככל יכולתו וידע ברור אשר כל האמתלאות שאין לו חבר וחסר לו שקידה ואין לו טעם בלימוד כו' הרי זה כפירוש תיבת אמתלא אמת – לא, כי זה בא מצד היצר שכנראה הצליח לפתותו עד עתה, אבל בכ"ז מובטח כל אחד ואחד מישראל שבשעתא חדא ורגעא חדא יוכל הוא להתהפך מן הקצה אל הקצה. . והשי"ת יצליחו שיהי' זה אצלו בהקדם האפשרי ויחזור ללמוד ובאופן שעכ"פ במקצת יתקן את העבר (עד כמה שאפשר זה בהענין דתלמוד תורה שכל רגע מחוייב גם מצד עצמו).

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתיד)

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהר"י צ'
מלויבאוויטש נ"ע בענייני עבודת הש"ת

טובה פעולה

**הוא פועל על החנוני כי גם בעמידתו בחנותו יהי' יהודי חי, א
לעבעדיקער איד**

ענין נוסף בקודש והוא לימוד החסידות, הנהגה בדרך החסידות, והדרכה וחינוך של חסידות, אשר כל אחד מהסעיפים הללו כוללים כמה וכמה פרטים, לימוד החסידות יש בו על כמה אופנים לימוד עמוק ופנימי, לימוד פלפולי והעיקר הוא עבודה שבלב שהקב"ה נטע בו ענין הטבע בגי' אלקים, והו"ע יחוד הוי' ואלקים.

עבודה זו האמורה מתחלקת לכמה סעיפים אשר ענפיהם נושאים פרי טוב להחיות קהל החסידים, ד' עליהם יחיו בכל אתר ואתר, האיש שהוא עובד אלקים כפי אשר תלמדנו תורתנו הק' תורת החסידות הוא מביא אור וחיות פנימי בכל א' מישאל, הוא פועל על החנוני כי גם בעמידתו בחנותו יהי' יהודי חי, א לעבעדיקער איד וכו', וכש"כ על העוסקים התורה שיהי' לימודם ביראת שמים.

לקראת שבת

כה

ידעתי כי בשעת קריאת דבריי אלה ירחף במוחו של הקורא, אבל חסיד זה אי' הוא, ובעת קריאת דברים האלה יעבור ברעיוני של הקורא אותן הימים, ימי העבר אשר החסידים והחסידות האירו פני תבל, ומקרב לב עמוק יאנח הקורא בהנחה גדולה.

לא באנחות נושע

אבל עלינו לדעת כי לא באנחות נושע, וכמו שכתב לי כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באחד ממכתביו הק' אלי (אשר כן הי' דרכו בקדש בכל זמני נסיעותיו לחו"ל לכתוב לי מכתבי קדש, במ נדבר רק בעניני הדרכה (במה שהי' נוגע להנהגת ישיבת תורת יצ"ו) והנהגת אורחי החסידים, וסדרי עצת הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באופני העבודה, ות"ל זכיתי לרב טוב במכתבי קדש האלה) טוב פועל אחד מאלף אנחות.

במוחש אנו רואים גם בחיי איש פרטי, בזכרו על העבר נדמה לו כי אז הי' לו טוב מעתה, ובאמת אינו כן, כי גם אז היו כתמים שחרים מהולים בהטוב שהי' לו, רק כאשר חושב על העבר שוכח את הלא טוב וזוכר רק את הטוב.

וכן הוא הדין בחיי הכלל הנה גם אז הי' הי' על מה להתאנות, רק שהיו עובדים הרבה בעבודת החסידות ועמדו בתוקף גדול, אשר מלבד מאורות השמים הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שהאירו פני תבל הנה גם היו חסידים גדולים, יחידי סגולה הצדיקים הרה"ג ר' אייזיק זצ"ל בדורו ואתו עמו מאות חסידים והרה"ח ר' הלל זצ"ל בדורו ואתו עמו תלמידיו, והטריח א"ע בנסיעות להורות את עם החסידים אורחות חיים, והי' חסיד נאמן מקושר אל רבינו, אשר בזה יתרון לו על הכל, באופנים כאילו החיו נפשות רבות.

כן הוא הדבר טוב פועל אחד מאלף אנחות, האנחות לחוד והפעולות לחוד, אמת הדבר כי מצבו, מצב החסידות ביחוד, עומד הוא, במצב לא טוב (וכמאמר החסיד ר' גרשון דב זצ"ל (תלמידו של ר' הלל זצ"ל) שלעכט טאר מען ניט זאגין, אבער ביטער מעג מען יע זאגין, א ביטערער רעצעפט [דברים רעים אסור לומר, אבל דברים מרים מותר לומר, "מרשם" מר]) אבל עוד טרם ידענו, מי האשם בזה, האם לא אנחנו בעצמנו.

ברית כרותה לעבודה

וכשאני לעצמי הנני חושב כי האשמה תלוי' בנו, כלומר בהעדר ההתעסקות הראוי' להיות מצדנו, אשר איש את רעהו יעזור, איש את רעהו יתדבר, איש את רעהו יעזרו וכולנו יחדיו ללכת שלובי זרוע בדרך הסלולה אשר סללו לנו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

לקראת שבת

לב ישראל פתוחה היא לכל דופק ומעורר לתורה ועבודה. ומה גם אנ"ש שי' וגם אלו אשר רק אבות אבותיהם דרכו על מפתן היכלי קדש הקדשים הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הנה הזיק החסידות מתנוצץ בקרבם פנימה, ובהפחה טובה יתלהב שביב אש החסידות הנוזל בעורקי דמיהם ולאט לאט יתקרבו עצם אל עצם וירקמו בשר ועור ויהי לנפש חיה.

ברית כרותה לעבודה ויגיעה שאינן חוזרות ריקם ח"ו, ובחיים היומי אנו רואים אשר בכל אתר ואתר אשר ישנו אחד מן המעוררים בדרכי נועם בקירוב הדעת ובשפה ברורה, המביט על הטוב ובראשית העבודה מעלים עין מהלא טוב אשר כן היא דרכה של עבודה להאריך במידות טובות עד אשר נותנים כח ועוז בהפחת רוח חיים בקרב המחונך והמודרך אשר יוכל להגביר הטוב על הלא טוב.

[אג"ק מוהריי"צ נ"ע ח"ב ע' סט]

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת **איטה** ב"ר **אהרן** ע"ה

נלב"ע ח' טבת ה'תשמ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י ולזכות הורי'
הרה"ת ר' **משה** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו
וואגעל

לעילוי נשמת
האשה מרת **ריזא**
בת הרה"ת **ליפא** ע"ה
נלב"ע עשרה בטבת ה'תשס"ג
ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י
הרה"ת ר' **בנימין גבריאל** הכהן וזוגתו מרת **שיינא רבקה** שיחיו
כהן

לעילוי נשמת
הרה"ח משה אהרן בן הרה"ח בן ציון שו"ב ע"ה
גייסינסקי
נלב"ע ג' טבת ה'תשנ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
*
נדפס ע"י
הרה"ת אלחנן וזוגתו מרת רבקה מלכה שיחיו
גייסנסקי

***

לזכות
הילד ברוך שמואל שיחי
לרגל הולדתו בשעטו"מ
ביום ב' כסלו ה'תש"ע
נדפס ע"י ולזכות הוריו
הרה"ת אליהו וזוגתו פריידא שיחיו בראקמאן
יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט
מתוך בריאות, נחת והרחבה

לעילוי נשמת
הרה"ת ישעיהו בן הרה"ת אהרן ע"ה
גופין

נלב"ע כ' כסלו ה'תשמ"א
ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י
הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת מרים שיחיו
גופין

לזכות
הילדה **רבקה**
לרגל הולדתה בשעטו"מ
ביום כ"ד מר חשון ה'תש"ע
נדפס ע"י הוריה
הרה"ת **דוד צבי** וזוגותו מרת **חי' מושקא** שיחיו **ווינמאן**
יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעש"ט
מתוך בריאות, נחת והרחבה

***

לזכות
הילדה **מנוחה** שתחי'
לרגל הולדתה בשעטו"מ
ביום י"ז מר-חשון ה'תש"ע
נדפס ע"י ולזכות הוריה
יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעש"ט
מתוך בריאות, נחת והרחבה

לזכות

החתן **מנחם מענדל שיחי' דובאוו**

והכלה **חי' מושקא שתחי' הערסאן**

לרגל בואם הקשרי השידוכין

יה"ר שיזכו להקים בית נאמן בישראל

על יסודי התורה והמצווה

*

נדפס ע"י ולזכות הוריהם

הרה"ת **אשר** וזוגתו מרת **שרה** שיחיו **הערסאן**

הרה"ת **ניסן דוד** וזוגתו מרת **שרה** שיחיו **דובאוו**

*

ולרגל יום הולדת החתן

י"ז כסלו

לשנת הצלחה בגו"ר